

Arkeologisk schaktningsövervakning

KALKGRUVEHAGEN

vid återställande av vattenspegel inom Kalkbrott,
småindustriområde L2001:6281 i Garpenbergs socken,
Hedemora kommun, Dalarnas län
2023

Arkivrapport dnr 82/22
David Fahlberg

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY

Fastighetskartan: © Lantmäteriet.

Terrängkartan: Lantmäteriet (CC0)

Dalarnas museum, Falun, 2023

Sammanfattning

Dalarnas museum gjorde hösten 2022 en schaktningsövervakning i Kalkgruehagen i Garpenberg. Boliden Mineral AB schaktade för att återställa vattenspeglar i två mindre gölar i den nordvästra delen av ett äldre kalkbrott (L2001:6281).

Ansamlat organiskt material schaktades ur och forslades bort. Det fanns inga tydliga kulturlager som påverkades vid arbetet. En del krossad kalksten skrapades loss från brottytan i botten och grunda spår efter maskinen fanns men inget bedöms utgöra någon bestående åverkan på fornlämningen.

Inledning

Dalarnas museum genomförde hösten 2022 enligt länsstyrelsen Dalarnas beslut dnr 431-11516-2022, en arkeologisk schaktningsövervakning inom fastigheten Backgården 3:3 i Garpenberg, Hedemora kommun, Dalarnas län (Bilaga 1, figur 1 och 2). Orsaken var att Boliden Mineral AB återställde två vattenspeglar som tidigare funnits i ett äldre kalkbrott inom fornlämningsområde L2001:6281. Schaktningen gjordes för att öka den biologiska mångfalden.

Antikvarisk bakgrund

Fornlämningsområdet L2001:6281 är registrerat som ett småindustriområde, bestående av ett kalkbrott, en större kalkugn med ramp från 1800-talet, två äldre fältugnar och tre grunder efter byggnader hörande till verksamheten. Det aktuella undersökningsområdet ligger inom den nordvästra delen av det ca 210x180 meter stora, och bitvis omkring 10 meter djupa kalkbrottet (KMR, bilaga 1, figur 3).

Syfte / Målsättning

Syftet med undersökningen var att dokumentera eventuella kulturlager och säkerställa att inga lämningar skadades vid schaktningen.

Metod

Schaktningsarbetet övervakades av en arkeolog. Dokumentationen bestod av beskrivning och fotodokumentering samt inmätning av schaktområdena med RTK, drönarfotografering av området gjordes av arbetsområdet gjordes av arbetsföretagaren.

Resultat

Schaktningen gjordes i två gölar, en i den nordöstra, samt en i den nordvästra änden av brytningsområdets botten. Bägge områdena var innan schaktning vattensjuka och igenslammade med ett gungfly av organiskt material, bevuxet med mossa, vass och annan låg markvegetation (bilaga 1 figur 4). Detta material schaktades ur och forslades bort vilket lämnade två

mindre vattenspeglar öppna (bilaga 1 figur 5 och 6). Den nordöstra var den djupaste, omkring 0,5-0,7 meter djup under vattenytan, medan den sydvästra endast var omkring 0,3 meter djup.

Förutom det ansamlade organiska materialet fanns inga tydliga kulturlager men från den underliggande brottytan i följde en del krossad kalksten med i det södra området som troligtvis skrapats loss av grävskopan (bilaga 1 figur 7. Grunda spår efter maskinbanden fanns i markvegetationen men de var relativt begränsade och bedöms inte utgöra någon bestående åverkan.

Slutsatser och utvärdering

Inga kulturlager observerades och schaktningen gjordes utan större åverkan på kulturmiljön. Schaktningsövervakningen fullgjordes enligt länsstyrelsens syften stipulerade i beslut och förfrågningsunderlag.

Referenser

KMR- Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister:

<https://app.raa.se/open/fornsok>

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer:	431-11516-2022
Fornreg, uppdragsnummer:	202201210
Socken:	Garpenberg
Fornreg, lämningsnummer:	L2001:6281
Fastighet:	Backgården 3:3
Koordinater, mitten:	N 6687754
(SWEREF99 TM)	E 566557
Höjd (RH 2000):	169-170 möh
Inmätning:	RTK
Utförandetid:	2022-10-11
Undersökt yta:	kvadratmeter
DM projektnummer:	1824
DM diarienummer:	82/22
DM fotoaccessionsnr:	DM ARK1824
Arkeologisk personal:	David Fahlberg
Projektansvarig:	David Fahlberg

Dokumentationsmaterialet förvaras på Dalarnas museum. Inga fynd tillvaratogs.

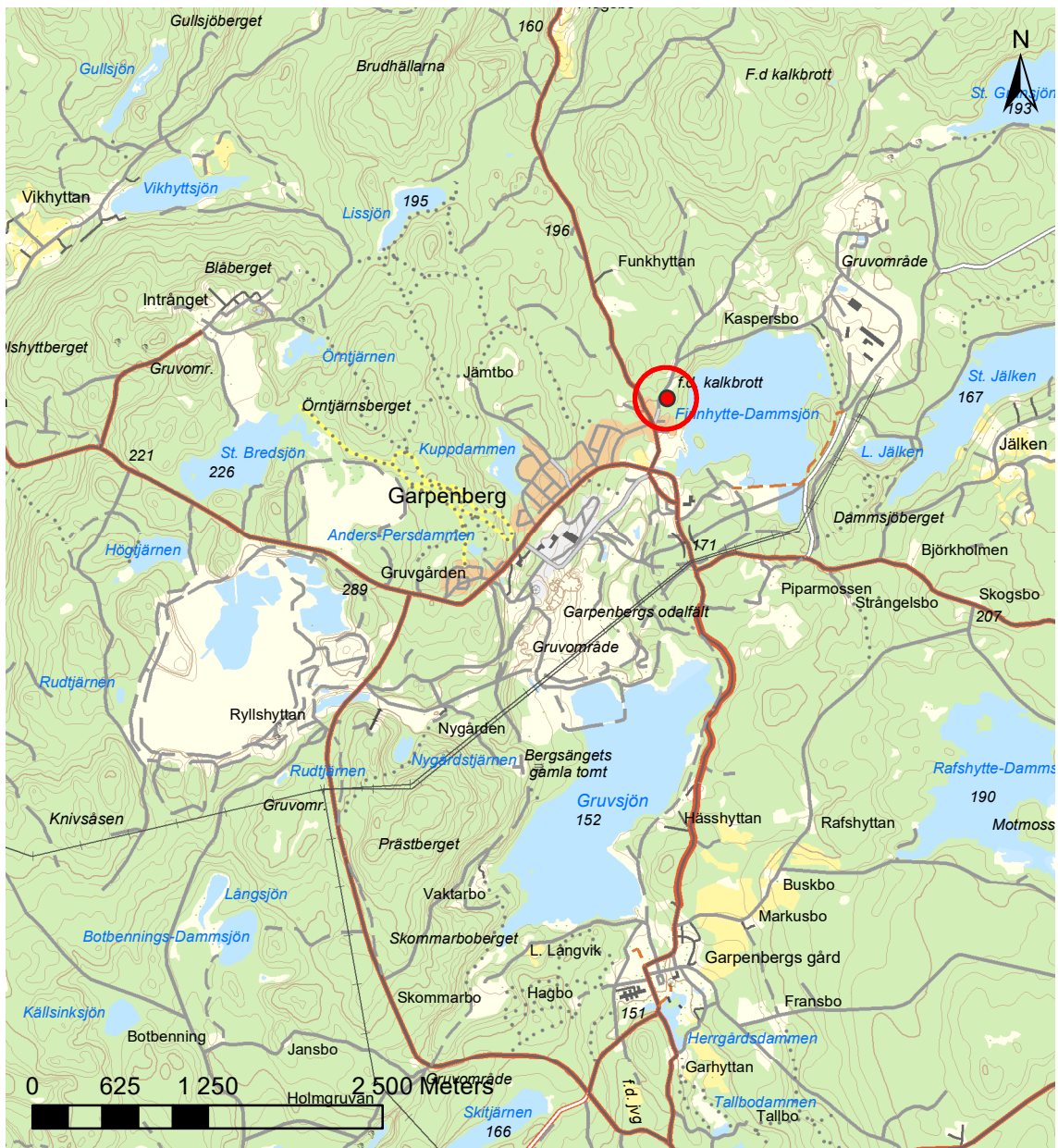
Bilagor

1. Figurer

Bilaga 1: Figurer

Figur 1. Orienteringskarta över Dalarnas län med Garpenbergs socken markerad.

Figur 2. Utdrag ur terrängkartan med det aktuella området markerat. Skala 1:50 000

Figur 3. Överblick över kalkbrottet från sydväst. Foto David Fahlberg.

Figur 4. Det nordöstra området med vegetationen innan schaktning. Foto från sydöst, David Fahlberg.

Figur 5. Georefererat drönarfoto med schaktområdena inritade. Skala 1:500. Foto Alexander Bergkvist, Maserfrakt AB.

Figur 6. Det organiska materialet lyftes ur och frilade vattenytorna. Foto från öst, David Fahlberg.

Figur 7. Krossad kalksten följde med det organiska materialet från botten i det södra området där det var som grundast. Foto från söder, David Fahlberg.